

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Αθήνα 21/01/2022

Με αφορμή τη δημοσιοποίηση της έγκρισης νέας Προμελέτης για το Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων στο Σιλό Πειραιά από το Κεντρικό Συμβούλιο Μουσείων του ΥΠΠΟΑ, ως μελετητές του 1ου βραβείου του αντίστοιχου ανοιχτού αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, αισθανόμαστε την ανάγκη να κάνουμε μια τοποθέτηση επί όσων διαδραματίζονται.

Καθιστούμε εξ αρχής σαφές ότι ο σκοπός της παρέμβασής μας δεν αφορά στην αποκατάσταση κανενός προσωπικού ζητήματος ηθικής ή νομικής τάξης. Επισημαίνουμε εξάλλου ότι σύμφωνα με την προκήρυξη του Διαγωνισμού “*η υποχρέωση ανάθεσης της μελέτης στον βραβευθέντα μελετητή διατηρείται για τη διοργανώτρια αρχή μέχρι τέσσερα (4) έτη*”, τα οποία έχουν προ πολλού παρέλθει, όπως και οι ελπίδες μας να δούμε κάποτε υλοποιημένη τη βραβευμένη πρότασή μας για το Μουσείο. Δεν προτιθέμεθα, τέλος, να αναφερθούμε σε κανένα σημείο στην εκπονηθείσα, με απευθείας ανάθεση, νέα μελέτη, καθώς είναι πάγια αρχή μας να μην σχολιάζουμε δημοσίως μελέτες συναδέλφων μηχανικών, πόσο μάλλον όταν αγνοούνται πλήρως τα νέα δεδομένα που τέθηκαν για την τύχη του ΣΙΛΟ.

Αυτό όμως που θεωρούμε μείζον ζήτημα δημόσιας συζήτησης που υπερβαίνει τα στενά όρια του Τεχνικού Κλάδου, είναι το ανησυχητικό μοτίβο που έχει εγκαθιδρυθεί τελευταία στην παραγωγή και διαχείριση των Δημόσιων Χώρων, Κτιρίων και Μνημείων. Και αυτό είναι ένα θέμα που μας αφορά όλους, ένα πεδίο στο οποίο έχουν γίνει πολλοί κοινωνικοί αγώνες ώστε να κατακτηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο που να εξασφαλίζει τη διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων, τη μέγιστη δυνατή αξιοκρατία επιλογών και την αναβάθμιση της ποιότητας του παραγόμενου έργου.

Ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου είναι μια σύνθετη και κοινωνικά ευαίσθητη διαδικασία, της οποίας η υλοποίηση δεν αφορά ούτε στις αποφάσεις των εκάστοτε διαχειριστών των κυβερνητικών θώκων, ούτε στις επιλογές και επιδιώξεις μεμονωμένων ιδιωτών. Αφορά πρωτίστως την κοινωνία, που όχι μόνο καλείται να επωμιστεί το οικονομικό κόστος, αλλά είναι αυτή που ως τελικός αποδέκτης/χρήστης του χώρου θα τον αγκαλιάσει ή θα τον απορρίψει. Αφορά επίσης την αρχιτεκτονική κοινότητα, η οποία καλείται να αφουγκραστεί τις κοινωνικές ζυμώσεις και προβληματισμούς που διαμορφώνουν τις απαιτήσεις του δημόσιου χώρου. Η Πολιτεία από τη μεριά της, οφείλει να διασφαλίζει την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου που η ίδια έχει θέσει με στόχο την επίτευξη του καλύτερου αποτελέσματος, το οποίο και εξασφαλίζεται σε μέγιστο βαθμό μέσω των ανοιχτών αρχιτεκτονικών διαγωνισμών. Μέσα στο πλαίσιο των ζητούμενων του εκάστοτε διαγωνισμού, ο πλουραλισμός στην κατάθεση ιδεών, η ελευθερία στη δημιουργία προτάσεων, η ισότιμη κρίση της επιλογής από ειδικές επιτροπές και η δημόσια έκθεση των παραγόμενων αποτελεσμάτων, είναι η διαδικασία που εξασφαλίζει την αναβάθμιση της ποιότητας του δημόσιου χώρου και κατά συνέπεια του πολιτισμού της χώρας.

Η Πολιτεία θα όφειλε επίσης να εξασφαλίζει τη βιώσιμη πορεία του έργου από τη διενέργεια ενός διαγωνισμού έως την υλοποίηση, διαφορετικά δε μπορούμε παρά να μιλάμε για κατάφωρο εμπαιγμό του συνόλου των συμμετεχόντων σε διαδικασίες που ενώ απαιτούν μεγάλο κόπο, χρόνο και κόστος, αποδεικνύονται ατελέσφορες.

Στην περίπτωση του ΣΙΛΟ, το ΥΠΠΟΑ αποφάσισε να αγνοήσει τα αποτελέσματα ενός προβεβλημένου διεθνούς ανοιχτού αρχιτεκτονικού διαγωνισμού και να προχωρήσει στην απ' ευθείας ανάθεση της μελέτης του έργου υπό τη χορηγία ιδιωτικού Ιδρύματος, περιορίζοντας το ρόλο της Πολιτείας στην υπογραφή εγκρίσεων που αποδίδουν τον απαραίτητο θεσμικό "μανδύα" σε προ-ειλλημένες αποφάσεις.

Δυστυχώς δεν είναι η πρώτη φορά που αγνοείται και απαξιώνεται το αποτέλεσμα ενός αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, είτε με τη πλήρη εγκατάλειψη του έργου, είτε με την μεταγενέστερη απευθείας ανάθεσή του σε άλλους μελετητές. Πλήθος αξιόλογων συναδέλφων έχουν να μαρτυρήσουν αντίστοιχες εμπειρίες. Η πλήρης, όμως, εκχώρηση της διαχείρισης των επεμβάσεων σε σημαντικά μνημεία και τοπόσημα της χώρας μας σε χορηγούς-ευεργέτες, είναι μια πρακτική που προβάλλει εσχάτως ως σχεδόν αποκλειστική, σε πλήθος προβεβλημένων έργων που διαχειρίζεται το ΥΠΠΟΑ και λοιποί φορείς. Το αποτέλεσμα είναι η κλιμακούμενη ακύρωση του δημόσιου χαρακτήρα της παραγωγής δημόσιου/κοινωνικού χώρου, η απαξίωση των θεσμών που η ίδια η Πολιτεία έχει θεσπίσει, αλλά και η απαξίωση, εν τέλει, του συνόλου του επιστημονικού τεχνικού κλάδου της χώρας.

Με την παρέμβασή μας αυτή, αναμένουμε και ελπίζουμε στην αντίδραση των συναδέλφων μας μηχανικών και την έγκαιρη και ξεκάθαρη τοποθέτηση του ΤΕΕ σε όσα διαδραματίζονται στο δημόσιο Χώρο χωρίς δημόσιο Λόγο...

Οι αρχιτέκτονες μηχανικοί:

Αντωνόπουλος Βαγγέλης

Βέππα Θάλεια

Γαβαλάς Γιώργος

Πυλαρινού Μαρία

Ρήγα Μάρω

Σταμούλη Νατάσα

Υ.Γ.

Για ιστορικούς καθαρά λόγους, παραθέτουμε ένα συνοπτικό χρονικό της εμπλοκής μας στη μελέτη για το Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων Πειραιά:

- Τον Μάρτιο του 2012 προκηρύσσεται από τον ΟΛΠ και το ΥΠΠΟΑ, Ανοιχτός Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός ο οποίος ολοκληρώνεται τον Οκτώβριο του ίδιου έτους με την τελική συμμετοχή 89 μελετών από Ελλάδα και εξωτερικό.

- Στις 05/02/2013 ανακοινώνεται το αποτέλεσμα της κριτικής επιτροπής του Διαγωνισμού (με πρόεδρο τον αείμνηστο καθηγητή Δ.Φατούρο) και η μελέτη μας αποσπά το 1ο βραβείο, το οποίο και μας απονέμεται στις 28/03/2013 δια χειρός της ίδιας της κ. Μενδώνη (τότε γ.γ. του ΥΠΠΟΑ).

-Από Οκτώβριο έως Δεκέμβριο του 2013 γίνεται μια σειρά συναντήσεων εργασίας με το Υπουργείο Πολιτισμού (Διεύθυνση Μελετών Μουσείων, Διεύθυνση Μουσείων,

Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Εφορία Εναλίων Αρχαιοτήτων) οι οποίες και καταλήγουν στην παρουσίαση της Μελέτης στην αρ.7 συνεδρίαση του Κεντρικού Συμβουλίου Μουσείων στις 18/12/2013.

- Στις 26/03/2014 δημοσιοποιείται η παμπηφεί έγκριση του Συμβουλίου Μουσείων.

-Στην περίοδο 12/2014 και 01/2015 γίνεται σειρά συναντήσεων με τη Διεύθυνση Τεχνικών έργων του ΟΛΠ και συμβούλου της “Πολιτιστικής Ακτής Πειραιά” για την προετοιμασία της σύμβασης εκπόνησης μελετών Οριστικής Φάσης του έργου. Με την υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης του λιμένα στην COSCO δύο μήνες μετά, σταματάει και η όποια επαφή ή ενημέρωσή μας για την τύχη του έργου από τους αρμόδιους φορείς.

- Στη συνέχεια, πληροφορούμαστε το 2019 από τον Τύπο, την ένταξη του Μουσείου στο Αρχικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα και Μελέτη Διαχείρισης της ΟΛΠ ΑΕ, την απόφαση ΚΑΣ και ΚΣΝΜ για μουσειακή χρήση του κτιρίου ΣΙΛΟ και κήρυξη όλης της περιοχής μεταξύ Ηετιώνειας Ακτής και Ποσειδώνος ως αρχαιολογικό χώρο και τέλος την αποδοχή από την Επιτροπή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λιμένων (ΕΣΑΛ) του αιτήματος του ΥΠΠΟΑ για μετατροπή του ΣΙΛΟ σε Μουσείο.

- Τον Απρίλιο του 2020 εκπονείται από το ΥΠΠΟΑ νέα μουσειολογική Μελέτη με άγνωστο αντικείμενο τροποποιήσεων η οποία και εγκρίνεται τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

- Τον Μάρτιο του 2021 το Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων στο ΣΙΛΟ Πειραιά εντάσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

- Και φτάνουμε στον Δεκέμβριο του 2021, οπότε και γίνεται γνωστή η υπογραφή έγκρισης δωρεάς του Ιδρύματος του εφοπλιστή Π. Λασκαρίδη για την εκπόνηση Προμελέτης, άγνωστης ανάθεσης και κόστους, η οποία και παρουσιάζεται προς έγκριση στο Κεντρικό Συμβούλιο Μουσείων, μόλις ένα μήνα μετά, στις 17/01/2022.